

КО СМО МИ? О ИЗЛОЖБИ „НАЗРНИ, ПА СЕ ВРНИ” ЕТНОГРАФСКОГ МУЗЕЈА У БЕОГРАДУ

Поводом 117 година самосталног рада Етнографског музеја у Београду, септембра 2018. године отворена је изложба „То смо ми – народна занимања у Србији (Назрни, па се врни)” ауторског тима који су чинили музејски саветници Душица Живковић, др Милош Матић, др Марко Стојановић и Јелена Тешић-Вулетих.

Увек када се осмишљавају програми којима се обележавају Дани музеја или други значајни јубилеји, чита се тенденција да се креира не само репрезентативна, већ и прецизна слика установе кроз материјал који се у њој трезорира. Тако је било и овога пута – ауторска идеја водиља заснивала се на настојању да се поставком представи својственост Етнографског музеја. Међутим, мултидисциплинарни тим је овом приликом отишао и корак даље, тумачећи специфичност музеја као јединство различитости, иначе последњих година веома распрострањен концепт, како у уметничким круговима, тако и код креатора европских културних политика. Да би то што успешније и остварили, кустоси су се одлучили за паралелну визуелизацију бројних идентитета наших предака у којима се без по муке може препознати савремени човек. Тако су, с једне стране, посетиоци могли да прате развој живота (кроз опипљива умећа), а с друге прогрес мисли (кроз нематеријалну баштину).

У складу с трендовима савремене музеологије и науке о баштини, којима доминира окренутост заједници и практиковање партиципативног приступа, у осмишљавању концепта и садржаја изложбе „То смо ми – народна занимања у Србији (Назрни, па се врни)” учествовали су, као консултанти, дугогодишњи сарадници, куратори и дизајнери УПГ „Ноћ музеја”. На тај начин је добијен потпунији одговор на питање, који је чинио окосницу истраживачке дилеме ауторског тима, а то је – шта Етнографски музеј заправо представља у нашој средини, односно – шта је оно што чини Етнографски музеј у малом. Такође, тако су се искристалисале и теме – природа и човек, путовања и трговина, убавило, живот у кући, и коначно, јавна занимања – кроз које су посетиоци могли да пореде и разумеју давнашња искуства и садашња знања. С тим у вези, изложени су и интерпретирани мање познати и ретко излагани предмети, који упркос вредности (и)ли реткости досад нису нашли место у сталној поставци и чувају се у депоу. Издвојићемо само неке: дикмен, пољопривредна справа за вршидбу жита с краја XVIII века; свадбени кондир Пегаз, из Књажевца, из XIX века, који је на свом пропутовању

кроз Србију видео и архитекта Ле Корбизје; хаша из XIX века; наћве, пушка кременџача, седло, оглавар и бисаге из XIX века; пастирски штапови, корпе, рударски шлем и кондуре, гајде, шкриња из прве половине XX века; корпица за кашичице, накит, појасеви из XIX и XX века; деџе колевке, опанци, чарапе, пинакот, корито за испирање злата с почетка прошлог века; вотиви, накит... Додатно, радило се и на музеализацији нематеријалног наслеђа, попут језика и израза који се губе, обичаја и веровања који одумиру. Све је то било праћено богатом фото-документарном грађом, која је чинила ту танку нит којом правимо везу између минулог и садашњег, између носталгије и препознавања.

Панта реи, остало је забележено од Хераклита из Ефеса, прогрес је неумитан. Ова је изложба управо показала оно чиме треба да се поносимо – историјски буран, занимљив, културно разнолик, понекад и тежак пут који смо прошли да бисмо постали оно што јесмо данас. Нажалост, то је презентовано само уском кругу београдске публике, и заиста је штета што није било прилике да изложба гостује и у другим градовима, можда чак и у региону. Ипак, проширено поље музејске комуникације чинили су пратећи програми изложбе, намењени превасходно деци школског узраста, реализовани са сарадницима Центра за музеологију и херитологију Филозофског факултета Универзитета у Београду, чиме је, такође, остварена сарадња струке и науке, што је у пракси редак случај.

Мане изложбеног простора Етнографског музеја, пре свега његова неконзистентност, као и обавеза да стална поставка буде „употребљива”, превазиђене су вештим архитектонско-сценографским решењима, те тематском организацијом по салама. Ваља, такође, напоменути да је неувобичајен дизајнерски приступ Браће Буразера допринео атрактивној интерпретацији изложеног материјала.

Обележавања дугих истрајавања музеја увек са собом носе додатно бреме одговорности – шта, и на који начин представити и интерпретирати – јер, за разлику од повремених изложби, које су део редовних музејских активности, оне рађене о поводу пост(о)јања увек теже да искажу приказ целокупног сазнања. Такву развојну линију пратила је и ова изложба. Дођи, погледај, па се врати неки други пут, односно, „Назрни па се врни” – представља истински императив музејског пост(о)јања. Он, нажалост, често остане само пушта жеља. Међутим, у случају који је предмет овог писања, ауторски тим је применом савремених музеолошких постулата успео да тенденцију претвори у реалност, а захваљујући томе мисија музеја није остала само на речима.

Милица Божић Маројевић
Центар за музеологију и херитологију